

Co-funded by
the European Union

Erasmus+KA2 проект DEFEP

*Дистанційна освіта майбутнього: кращі практики ЄС у відповідь
на запити сучасних здобувачів вищої освіти та ринку праці*

ТИПОВИЙ ЕТИЧНИЙ КОДЕКС (за дистанційної форми здобуття вищої освіти)

UNIVERSITÄT
DES
SAARLANDES

Universidad
Rey Juan Carlos

ПРЕАМБУЛА

- Типовий кодекс не є оригінальним текстом та укладачі не претендують на авторство і першоджерело.
- Типовий кодекс розроблено в рамках реалізації проєкту Erasmus+KA2 DEFER «Дистанційна освіта майбутнього: кращі практики ЄС у відповідь на запити сучасних здобувачів вищої освіти та ринку праці».
- Типовий кодекс створено на основі існуючих європейських і вітчизняних практик, нормативних документів, методичних розробок окремих закладів вищої освіти, а також на матеріалах і кейсах Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти тощо.
- В Типовому кодексі враховано досвід університетів-партнерів по проєкту DEFER з України, Молдови, Німеччини, Іспанії, Італії, результати соціологічного опитування, аналітичного звіту та монографії, виконаних в рамках проєкту.
- Типовий кодекс застосовне до дистанційної форми здобуття вищої освіти.
- Типовий кодекс враховує особливості, пов'язані із цифровими технологіями та віддаленим форматом організації освітнього процесу на дистанційній формі. Водночас, основні принципи, правила і вимоги, які регулюють взаємодію між учасниками освітнього процесу, описані в Типовому кодексі, є універсальними для усіх форм здобуття вищої освіти.
- На підставі Типового кодексу заклад вищої освіти розробляє власний Етичний кодекс (далі — Кодекс) або імплементує у відповідні положення закладу вищої освіти норми Типового кодексу, що стосуються дистанційної форми здобуття вищої освіти.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ	4
2. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ	5
3. ЧЕСНІСТЬ ТА ПЛАГІАТ	6
4. БЕЗПЕКА І КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ	7
5. ПОВЕДІНКА ТА КОМУНІКАЦІЯ	8
6. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ	8
7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДІЇ	9
8. ПРОЦЕДУРИ СКАРГ І ЗВЕРНЕНЬ	10
9. АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ	11
10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	11

Етичний кодекс (далі — Кодекс) відіграє важливу роль у забезпеченні етичної поведінки всіх учасників освітнього процесу в онлайн-середовищі. Такий кодекс визначає набір принципів, правил і вимог, які регулюють взаємодію між учасниками освітнього процесу та забезпечують етичний стандарт у віддаленій формі навчання.

Цей Кодекс є невід’ємною частиною дистанційної освіти та становить основу для встановлення та дотримання високих стандартів етичної поведінки всіма учасниками. Всі учасники освітнього процесу зобов’язані дотримуватися цих принципів та сприяти створенню позитивного та етичного освітнього середовища у дистанційному форматі.

1. ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ

Загальні принципи Кодексу визначають основні цінності та норми поведінки, які мають дотримуватися всіма учасниками освітнього процесу, такими як здобувачі, науково-педагогічні працівники, адміністрація та інші зацікавлені сторони. Ці загальні принципи становлять основу для створення етичного середовища в дистанційній освіті та допомагають забезпечити якість та цілісність освітнього процесу.

Головними принципами етики в дистанційній освіті є наступні:

1.1. *Принцип поваги до іншого* — повага та уважність до прав та гідності інших учасників дистанційного освітнього процесу; толерантність до різноманітності поглядів, переконань, культурних та особистих рис кожної особи;

1.2. *Принцип чесності* — уникнення будь-яких форм плагіату, підробки і недопущення жодних інших порушень прав інтелектуальної власності;

1.3. *Принцип довіри* — побудова довіру одне до одного шляхом відкритості, чесності та відповідальності за свої дії;

1.4. *Принцип відповідальності* — дотримання правил і вимог, виконання обов’язків та відповідальний підхід до навчання і викладання; усі учасники дистанційного освітнього процесу мають брати на себе відповідальність за свої дії та наслідки цих дій;

1.5. *Принцип справедливості* — рівні можливості для всіх учасників дистанційного освітнього процесу; недопущення дискримінації чи нерівності у будь-якій формі; рівність доступу до ресурсів та можливостей;

1.6. *Принцип професійної етичності* — дотримання конфіденційності, захист прав інтелектуальної власності, забезпечення безпеки і комфорту всіх сторін.

1.7. *Неперешкоджання навчанню* — створення сприятливих умов для навчання та розвитку для всіх учасників; жодна дія чи бездіяльність не повинна заважати процесу освіти.

2. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ

Цей розділ визначає основні права і обов'язки, які мають здобувачі, науково-педагогічні працівники, адміністрація та інші учасники освітнього процесу. Цей розділ спрямований на забезпечення рівних умов для всіх учасників та встановлення чітких стандартів взаємодії.

2.1. *Права здобувачів:*

- право на якісне навчання та доступ до необхідних навчальних матеріалів;
- право на конфіденційність особистої інформації та захист приватності;
- право на об'єктивну оцінку знань та чесне відображення своїх досягнень;
- право на участь у різноманітних освітніх заходах і програмах без будь-якої форми дискримінації;
- право на висловлення своїх думок, ідей та питань щодо навчального процесу;

2.2. *Обов'язки здобувачів:*

- зобов'язання дотримуватися етичних стандартів та правил, визначених у Кодексі;
- обов'язок бути активним учасником навчального процесу;
- зобов'язання виконувати всі вимоги навчальних програм та дотримуватися встановлених правил і термінів;

2.3. *Права науково-педагогічних працівників:*

- право на професійну та академічну свободу в навчальній діяльності;
- право на об'єктивну оцінку роботи здобувачів і вільний вибір методів навчання;
- право на захист інтелектуальної власності та авторських прав на навчальні матеріали;
- право на професійний розвиток та підтримку з боку адміністрації;

2.4. *Обов'язки науково-педагогічних працівників:*

- зобов'язання надавати якісну освіту дистанційно та підтримувати здобувачів у навчальному процесі;
- обов'язок дотримуватися етичних норм і принципів, зокрема уникати будь-якої форми дискримінації;
- зобов'язання надавати зрозумілі та доступні для здобувачів навчальні матеріали та інформацію про курс;
- обов'язок вести об'єктивну оцінку робіт здобувачів і забезпечувати чесність та прозорість у взаємодії;

2.5. *Права адміністрації:*

- право на керівництво та організацію навчального процесу;
- право на встановлення правил і вимог, які регулюють діяльність учасників дистанційного освітнього процесу;
- право на визначення стратегії розвитку дистанційної освіти та впровадження необхідних інновацій;

- право на підтримку та створення умов для професійного розвитку науково-педагогічних працівників та здобувачів;
- 2.6. *Обов'язки адміністрації:*
- зобов'язання забезпечувати ефективне функціонування платформи дистанційної освіти та інфраструктури;
 - обов'язок забезпечувати доступність та якість навчальних ресурсів для всіх учасників;
 - зобов'язання вирішувати конфлікти та непорозуміння між учасниками дистанційного освітнього процесу;
 - обов'язок забезпечувати безпеку та конфіденційність особистої інформації учасників.

3. ЧЕСНІСТЬ ТА ПЛАГІАТ

Цей розділ встановлює правила щодо уникнення плагіату та інших форм недобросовісної поведінки, що порушують авторські права та етичні стандарти. Положення даного розділу Кодексу спрямовані на створення свідомого, етичного та відповідального підходу до наукової та навчальної діяльності в дистанційній освіті. Основними правилами є:

- *Чітке визначення плагіату* як використання чужого інтелектуального матеріалу (тексти, ідеї, зображення, дослідження або інші творчі продукти) без належного зазначення джерела;
- *Заборона плагіату* — встановлення категоричної заборони на будь-яку форму плагіату в усіх навчальних роботах, включаючи курсові роботи, есе, проекти, лабораторні звіти та інші види завдань;
- *Свідомість про плагіат* — наголошення на важливості розуміння здобувачами та науково-педагогічними працівниками наслідків плагіату;
- *Інструкції щодо цитування та використання джерел* — пояснення здобувачам та науково-педагогічним працівникам правил коректного цитування та використання джерел інформації з відповідними форматами цитування;
- *Інформування про наслідки порушення правил* — повідомлення учасникам дистанційного освітнього процесу про можливі наслідки порушення правил щодо плагіату, включаючи можливі санкції та втрату довіри;
- *Використання спеціалізованих програм для виявлення плагіату* для перевірки робіт здобувачів та визначення оригінальності матеріалів;
- *Просвітницька робота* — організація навчальних заходів та тренінгів для учасників освітнього процесу щодо етичного письма та використання джерел;
- *Підтримка та консультації* — забезпечення доступності консультативної підтримки та ресурсів для здобувачів і науково-педагогічних працівників з питань цитування та уникнення плагіату;

- *Процедури розгляду плагіату* — встановлення процедур для розгляду скарг та випадків порушення плагіату з можливістю визначення відповідних санкцій.

4. БЕЗПЕКА І КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ

Цей розділ має важливе значення для забезпечення захисту особистих даних учасників навчального процесу та створення безпечного середовища для їхньої діяльності. Наведені у даному розділі Кодексу вказівки спрямовані на забезпечення високого рівня захисту персональних даних та конфіденційності інформації учасників дистанційної освіти і збереження їх довіри до освітнього процесу.

- *Конфіденційність особистих даних* — зобов'язання зберігати конфіденційність особистої інформації учасників, включаючи дані про освіту, контактну інформацію, медичну інформацію тощо;
- *Захист від несанкціонованого доступу* — забезпечення безпеки та захисту персональних даних від несанкціонованого доступу або витоку інформації через впровадження відповідних технічних та організаційних заходів;
- *Шифрування та захист інформації* — використання шифрування і інших технологій для захисту особистої інформації та конфіденційних даних під час передачі через мережу Інтернет або зберігання на серверах;
- *Політика доступу до даних* — розроблення політики доступу до даних, яка визначає права та обмеження доступу до інформації для різних категорій користувачів;
- *Моніторинг систем безпеки* — проведення регулярних оглядів та аудитів систем безпеки для виявлення потенційних загроз та вдосконалення заходів захисту;
- *Повідомлення про порушення безпеки* — встановлення процедур для негайного повідомлення учасників про можливі порушення безпеки;
- *Освіта щодо безпеки даних* — інформування учасників освітнього процесу про правила безпеки даних, методи захисту та дії у випадку порушення конфіденційності;
- *Відповідність вимогам законодавства* — дотримання вимог чинного законодавства щодо захисту персональних даних та конфіденційності інформації;
- *Реагування на порушення* — прийняття негайних заходів у випадку виявлення порушень безпеки або витоку конфіденційної інформації з метою мінімізації шкоди та відновлення довіри.

5. ПОВЕДІНКА ТА КОМУНІКАЦІЯ

Цей розділ має на меті забезпечити взаємоповагу, відкритість та конструктивну комунікацію між учасниками, а також створення позитивного та дружнього середовища для навчання і співпраці. Наведені у даному розділі принципи сприяють побудові позитивних та продуктивних відносин між учасниками навчального процесу в онлайн-середовищі та сприяють досягненню спільних цілей навчання і розвитку, зокрема:

- *Повага до співрозмовника* — зобов'язання виявляти повагу до думки, досвіду та емоцій співрозмовника в ході комунікації;
- *Ввічливість та толерантність* — поведінка має бути позбавленою будь-якої форми образи, переслідування чи недовіри;
- *Чесність та прозорість* — зобов'язання бути чесними та прозорими в усіх комунікаціях, уникати недостовірної інформації та обману;
- *Відповідальність за слова та дії* — розуміння відповідальності за слова та дії в онлайн-спілкуванні і навчальній діяльності;
- *Уникнення конфліктів* – реалізація заходів для уникнення конфліктів і залучення до конструктивного вирішення суперечок;
- *Поважне обговорення різноманітних точок зору* — стимулювання вільного обміну думками та різноманіття поглядів, а також вміння слухати і розуміти інші позиції;
- *Заборона дискримінації* — рішуча заборона будь-якої форми дискримінації на основі раси, статі, релігії, національності, орієнтації чи інших ознак;
- *Культура спілкування* – розвиток в дистанційному освітньому середовищі культури спілкування, яка передбачає ввічливість, відкритість, зацікавленість та взаєморозуміння;
- *Ефективна комунікація* — стимулювання ефективної комунікації, яка включає ясність, конкретність та відкритість;
- *Підтримка колегіальності* — створення атмосфери взаємодопомоги, співпраці та підтримки серед учасників дистанційного освітнього процесу.

6. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Цей розділ визначає принципи та вимоги щодо етичного, відповідального та безпечного використання технологій у навчальному процесі. Цей розділ спрямований на забезпечення ефективності та надійності технологічних засобів, які використовуються для навчання та спілкування в онлайн-середовищі. Представлені у даному розділі принципи допомагають забезпечити етичне, безпечне та продуктивне використання технологій у дистанційній освіті, що сприяє досягненню найкращих результатів навчання та сприяє розвитку освітнього процесу.

- *Захист від кіберзлочинності* — усвідомлення потенційних загроз кіберзлочинності та вживання заходів для захисту від них;
- *Легальність використання програмного забезпечення та матеріалів* — використання лише легальних програмних засобів та матеріалів у навчальних цілях та дотримання авторських прав;
- *Етичне використання інформації* — визнання прав та обов’язків щодо етичного використання інформації в онлайн-середовищі, уникнення плагіату та дотримання принципів інтелектуальної власності;
- *Доступність* — забезпечення доступності навчальних ресурсів та інформації для всіх учасників, у тому числі для осіб з інвалідністю;
- *Оптимальне використання технологій* — використання технологій з максимальною ефективністю та оптимізація їхнього використання для досягнення навчальних цілей;
- *Прозорість та відкритість* — забезпечення прозорості та відкритості у використанні технологій, надання інформації про використання та обробку даних;
- *Підтримка цифрової грамотності* — розвиток та підтримка цифрової грамотності серед учасників, надання необхідних знань і навичок для безпечного та ефективного використання технологій.

7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДІЇ

Цей розділ визначає принципи, обов’язки та наслідки відповідальної поведінки учасників навчального процесу в онлайн-середовищі. Розділ спрямований на забезпечення відповідальної та етичної поведінки всіх учасників освітнього середовища, а також на створення атмосфери довіри та взаємного поваги. Ключові принципи:

- *Свідомість про наслідки дій* з розуміння учасниками навчального процесу, що їхні дії можуть мати наслідки для навчання, інших учасників та дистанційного освітнього середовища;
- *Етичність та чесність* — обов’язок дотримуватися етичних принципів та бути чесним у всіх взаємодіях, в тому числі в навчальних роботах, відповідях та комунікації;
- *Відповідальність за власні дії* — усвідомлення власної відповідальності за свої дії та їхні наслідки у контексті навчання та спілкування в дистанційному середовищі;
- *Дотримання правил і стандартів* — виконання усіх встановлених правил, положень та стандартів, які регулюють навчальний процес у дистанційній освіті;
- *Взаємодія та співпраця* — відповідальність за сприяння позитивній взаємодії та співпраці з іншими учасниками дистанційного освітнього процесу;
- *Виконання обов’язків* — своєчасне та якісне виконання усіх навчальних завдань, дотримання графіку та інших вимог;

- *Відповідальність за безпеку* — зобов’язання піклуватися про власну та загальну безпеку під час навчання в онлайн-середовищі, уникати дій, які можуть створити ризики;
- *Реагування на порушення* — виявлення та негайне повідомлення про будь-які порушення етичних принципів та правил Кодексу, а також вживання заходів для їх врегулювання; учасники зобов’язані взаємно повідомляти один одного про будь-які обставини, що можуть вплинути на дистанційного освітній процес або безпеку учасників.

8. ПРОЦЕДУРИ СКАРГ І ЗВЕРНЕНЬ

Цей розділ встановлює механізми для звернення учасників освітнього процесу з скаргами, пропозиціями або іншими важливими питаннями. Розділ має на меті забезпечити ефективний та прозорий процес розгляду звернень та вирішення проблем, що виникають у ході дистанційної освіти. Ось детальне розглядання цього розділу:

- *Мета процедур скарг і звернень* — встановлення засад розгляду скарг та звернень з метою вирішення конфліктів, виявлення проблем та покращення якості освітнього процесу в дистанційній формі;
- *Право на подання скарг і звернень* — забезпечення учасникам освітнього процесу в дистанційній формі права подавати скарги та звернення відповідно до встановлених процедур;
- *Прозорість процедур* — забезпечення доступності та прозорості процедур розгляду скарг та звернень для всіх учасників дистанційного освітнього процесу;
- *Механізми подання скарг і звернень* — визначення різних способів подання скарг та звернень, включаючи електронні форми звернення, письмові листи, телефонні дзвінки тощо;
- *Терміни розгляду* — встановлення чітких термінів для розгляду скарг та звернень з метою забезпечення швидкого та ефективного вирішення проблем;
- *Конфіденційність і захист особистих даних* — забезпечення конфіденційності та захисту особистих даних учасників дистанційного освітнього процесу, які подають скарги та звернення;
- *Принципи об’єктивності та справедливості* — дотримання принципів об’єктивності та справедливості під час розгляду скарг та звернень, уникнення конфлікту інтересів та упередженості;
- *Інформування про результати розгляду* — повідомлення подавачів скарг і звернень про результати їх розгляду та прийняті рішення;
- *Можливість апеляції* — забезпечення можливості подачі апеляції у разі незадовільного розгляду скарги.

Наведені у даному розділі Кодексу принципи сприяють створенню відкритого та демократичного середовища у дистанційній освіті, у межах якого

всі учасники освітнього процесу мають можливість висловити думки, виразити скарги та допомогти вирішити будь-які проблеми.

9. АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

9.1. Учасники освітнього процесу повністю дотримуються основних принципів запобігання корупції, забезпечують регулярну оцінку корупційних ризиків у своїй діяльності, здійснюють відповідні заходи щодо упередження та врегулювання конфлікту інтересів та корупційних дій, що можуть виникнути при виконанні ними своїх обов'язків.

9.2. Учасники освітнього процесу зобов'язані виконувати вимоги Закону України «Про запобігання корупції».

9.3. Учасникам освітнього процесу суворо забороняється прямо чи опосередковано використовувати надані їм службові повноваження чи пов'язані з ними можливості з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або давати обіцянки/пропозиції чи неправомірну вигоду особі, зазначеній у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей.

9.4. За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень учасники освітнього процесу притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності у встановленому законом порядку.

10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1. Кожен учасник освітнього процесу несе відповідальність за дотримання положень цього Кодексу; Порухення етичних стандартів може призвести до застосування відповідних санкцій відповідно до внутрішніх правил та процедур Університету;

10.2. Конфлікти, які виникають у зв'язку із застосуванням даного Кодексу, повинні вирішуватися відповідно до встановлених процедур внутрішнього контролю та медіації з метою забезпечення справедливого та об'єктивного вирішення ситуації.

10.3. Цей Кодекс узгоджується з іншими правилами та документами, що регулюють дистанційну освіту в Університеті.

10.4. Кодекс затверджується Вченою радою Університету і вводиться в дію наказом ректора Університету або особою, уповноваженою на виконання його обов'язків.

10.5. Даний Кодекс набуває чинності з моменту його прийняття та публікації і застосовується до всіх учасників освітнього процесу. Він є

обов'язковим для використання та дотримання у всіх аспектах дистанційної освіти.

10.6. Даний Кодекс може бути переглянутий та модифікований з урахуванням змін у законодавстві, технологічних змінах, а також відгуків та пропозицій учасників дистанційного освітнього процесу. Внесення будь-яких змін вимагає згоди відповідальних осіб та повідомлення всіх зацікавлених сторін

10.7. Зміни та/або доповнення до Кодексу розглядаються й затверджуються Вченою радою Університету і вводиться в дію наказом ректора Університету або особою, уповноваженою на виконання його обов'язків.